

כנס יועצים לאזרחים ותיקים ב-12.3.12

מדע הרפואה המתפתח ושירותי הבריאות המתקדמים תרמו להארכת תוחלת החיים ולעליית שיעור האזרחים הוותיקים בעולם ובארץ.

מבחינת העיר קריית ביאליק תוכנית "חיים בגיל" שיזם המשרד לאזרחים ותיקים בראשות סגנית השר, ד"ר לאה נס, הייתה התפרצות לדלת פתוחה.

1. פעילות למען אזרחים ותיקים בקריית ביאליק

ההתייחסות המיוחדת לאזרח הוותיק הביאה כבר בשנת 1979 להקמת אש"ק, העמותה לפיתוח שירותים לקשיש. כעמותה ציבורית, על ידי מתנדבים תושבי הקריה, במטרה לפתח ולהפעיל שירותים בקהילה, למען שיפור איכות החיים לאוכלוסייה המבוגרת. זאת, בשיתוף פעולה הדוק עם עיריית קרית ביאליק, משרד העבודה והרווחה וארגונים ומוסדות ארציים המפתחים שירותים למען אוכלוסייה זו.

א. פעולות העמותה

מרכז יום "בית ירקוני" לחולים דמנטיים ולמבוגרים הסובלים מתשישות ומירידה בתפקוד ובהתמצאות. פעולות נוספות במקום: חלוקת ארוחות חמות לבתים בתשלום, מועדון גמלאים מוגבלים בראייה, פעילות עמותת חולי פרקינסון, פעילות עמותת חולי אלצהיימר. וקפה תרבות לניצולי שואה

מרכז יום "גאולים" בו מתקיימת פעילות בקר ע"י העמותה ופעילות אחה"צ של מחלקת תרבות, הרצאות חוגים ומקום מפגש לעמותות שונות.

התעסוקה: נגרייה כריכיה מתפרה

מרכז תעסוקה חדש – הפותח אפשרויות נוספות לתעסוקה ופעילות לאוכלוסייה המבוגרת.

מרכז יום נירולוגי – הראשון בישראל הפועל בשיתוף שירותי בריאות כללית.

ב. שירותים נוספים למען הזקן בשיתוף הרווחה

ח.י.ל - קידום בריאות בגיל המבוגר

סדנת תיקונים בבתי גמלאים.

פרויקט "ברכה" לעזרה למשותקים חלקית בביתם.

טיפול בזכאי חוק הסיעוד

כ – 200 מתנדבים

פעילות אש"ק מתאפיינת בשיתוף פעולה עם ארגונים נוספים בעיר במיוחד האגף לשירותי הרווחה, ארגוני מתנדבים וכד' הכל למען שיפור רווחת האזרח הוותיק.

ג. **קליטה** - מיום הקמתה של קריית ביאליק היוותה העיר מוקד משיכה לעולים חדשים מכל התפוצות ומכל קשת הגילאים. לקריית ביאליק הגיעו תושבים מ 41 ארצות המדברים ב-28 שפות, לפיכך זו עיר קולטת עלייה ומסייעת לעולים ע"י מערכת שירותים המיועדות לגיל המבוגר. כמו:

- בתי דיור מוגן לאורך העיר
- אולפנים
- קבלת הרצאות
- מועדוני הויטראנים
- חוגים טיולים
- ערבי תרבות ומפגשים עם אומנים קבוצת תיאטרון מקהלות וכד'.

ד. **בריאות** - קיים דגש על **תחום הבריאות** והוקמו, בשיתוף פ עם מוסדות בריאות שונים ובהם:

- מכון הדיאליזה
- המכון הנירולוגי
- חדר כושר מותאם וייחודי
- חדר סנוזלין
- קריית הבריאות האזורית "זבולון"
- מעקבי בריאות אחר האזרחים הוותיקים באופן שוטף, כמו בדיקות סינון שמיעה וראייה.

ה. **הפנאי והתרבות** למען האזרחים הוותיקים מקבל מקום משמעותי ביותר בסדר היום של קריית ביאליק. ברחבי העיר פועלים:

- מועדונים אשר פעילותם נבנית מתוך הרצון לענות לתחומי העניין של הציבור המבוגר
- מועדונים לניצולי שואה "קפה אירופה" ובקרוב "קפה בריטניה"
- טיולים, חוגים, מופעים הרצאות ועוד.

ו. **מינוי יועץ לאזרחים ותיקים** קריית ביאליק הייתה הראשונה ליישם את החוק המחייב מינוי יועץ לרשות לאזרחים ותיקים. היועצת גב' קרני בלס נוטלת חלק בכל הפורומים העירוניים (סטאטוס, מנהלי אגפים וכו') כדי להביא את נקודת המבט של האזרחים הוותיקים.

2. **תוכנית חיים בגיל – תוכניות אב לאזרחים וותיקים**

המשרד לאזרחים ותיקים החליט לגבש מדיניות פיתוח וקידום האזרח הוותיק ברשויות המקומיות - באמצעות פיתוח תוכניות אב יישוביות "חיים בגיל" לשילוב האזרחים הוותיקים ביישובם.

התכנית מתייחסת הן לאוכלוסיה הנ"ל והן לאוכלוסיית "הדור הבא" בני 55+. יעדי התוכנית הם:

- העלאת המודעות העירונית לצורך בשילוב האזרח הוותיק במערכות המקומיות בכל תחומי החיים – חברה, כלכלה, סביבה פיזית, תרבות ופנאי.
- פעילותו וחיוניותו של האזרח הוותיק תתארך לאורך שנים רבות ככל שניתן, וכך ייתרמו ויתרמו לחברה. כל זאת, תוך בניית מערכת תשתית ארגונית ומקצועית ביישובים השונים לביסוס, לתמיכה ולבקרה לאורך זמן.

א. קרית ביאליק נבחרה כאחד מ-10 ישובי הפיילוט של התכנית "חיים בגיל" לאור נתוניה –

כאמור, קדם לכך מינויה של **קרני בלס** ליועצת לענייני האזרחים הוותיקים בעיר. והיא הגורם המוביל בישוב את תוכנית "חיים בגיל" בעיר ומחבר בין מרכז התכנית לרשות.

- **גב' הדס חקון**, מונתה על ידי המשרד **כמלווה תכנון מקומי (מת")** וכרכזת תכנית האב מטעם המשרד לאזרחים ותיקים בעיר יצאו לדרך.
- התכנית נערכה ומנוהלת ע"י חברת **"לנגלבן אסטרטגיות"** בע"מ וצוות מוביל שהוקם לידה.
- מונתה **מנחה יישובית** גב' **חנה מורן** שהינה במקצועה מתכננת ערים ואזורים.
- התכנית מנוהלת במישור המקומי באמצעות צוות עירוני- המכונה **"צוות ניהול תכנון"**. בראש הצוות עומד מנכ"ל העירייה, מר עזרא חכם.
- התכנית מלווה בהליך **"שיתוף ציבור"**, שכבר החל בשלב איסוף הנתונים וכלל- סקר מצב קיים, זיהוי צרכים ומגמות. תהליך שיתוף הציבור הולך ומתהווה עם קידומה של התכנית, בהתאמה למאפיינים של כל רשות.

3. שלב איסוף הנתונים בקרית ביאליק כלל מספר שלבי משנה, כדלהלן:

בשלב הראשון – נערך **איסוף מידע ומיפוי העיר**: נערכו

- ראיונות עם מנהלי ארגונים הנותנים שירותים לאזרחים וותיקים.
- ראיונות עם ראשי מחלקות ואגפים ברשות.
- מפגשים עם רכזי מתנדבים וכמובן שיחות רבות עם אזרחים וותיקים.
- רכזו נתונים ממרכזי אוכלוסיה וותיקה ונערכו סיורים וביקורים בעיר בכלל ובמועדונים חברתיים בפרט.

- במקביל נאספו נתונים מגורמי חוץ כמו: ביטוח לאומי, הלמ"ס, מינהל מקרקעי ישראל, ועדה מקומית, משרד הפנים וכד'.

שלב שני: הוקם צוות ניהול התכנון אשר כולל את:

- מנכ"ל העירייה - יו"ר
- ראשי אגפים ברשות
- רכז המתנדבים העירוני
- דוברת העיר
- יו"ר עמותת אש"ק ונוספים.

הצוות שהינו רב תחומי לומד את החומר ומעבד אותו לשם יצירת תשתית לשיתופי פעולה בין תחומיים בעירייה ובאגפיה השונים, יחד עם הארגונים השונים למען האזרח הוותיק. זאת, על מנת ליצור מבט כוללני, רחב ומעמיק על חיי האזרח הוותיק בעיר.

- ראש אגף שירותים חברתיים שותפה לתכניות פיזיות של פיתוח העיר עם מיקוד על מקום הרווחה בהן,
- שילוב אזרחים וותיקים במערכת החינוך בשיעורים, אירועים ומופעים עם התמקדות בקשר בין דורי,
- רתימת אזרחים וותיקים לפרויקטים של מחלקת איכות הסביבה ועיר ירוקה כגון שילוב האזרחים הוותיקים בתכנון טיילת כך שתכלול אלמנטים של נגישות ורצף של חוויות אפשריות לאורכה,
- ושתוף פעולה ייחודי בין מערכת הבריאות לעמותה למען הקשיש ע"י מכוני כושר ובריאות ייחודיים לגיל המבוגר.

שלב שלישי: ביצוע "סקר שטח" שחובר באמצעות חברת סקרים חיצונית "פנלס" יחד עם הנהלת התכנית ובשיתוף קרית ביאליק באמצעות "צוות ניהול תכנון". הפצת שאלון הסקר נערכה בקרב כל תושבי העיר באמצעים שונים: באתר האינטרנט העירוני, בראיונות פנים אל פנים, וכן סקר טלפוני משלים.

שלב רביעי: ריכוז הנתונים, ועיבודם ע"י הנהלת התכנית וצוות המומחים מטעמה, בניהולה של ד"ר ארנה יהודה אברמבסון לשם יצירת פרופיל עירוני. לאחר מכן, ניתוח הפרופיל שנעשה בקריית ביאליק ע"י צוות ניהול התכנון.

כיום, אנו לקראת הגדרת סוגיות מרכזיות בתכנית- בשלב הראשון יועלו הסוגיות ע"י צוות עירוני מורחב שיכלול כמובן שיתוף של אזרחים וותיקים נוספים ומומחים מטעם הנהלת התכנית. בשלב הבא יוגדרו הסוגיות המרכזיות שיהוו את המסגרת התכנונית ולהן התכנית תצטרך לתת מענה, בהתאם לשלבי התכנון שהוצגו בשקף.

4. תהליך למידת העיר

יחד עם המנחה העירונית, חנה מור, החל תהליך של למידת העיר על כל היבטיה ובמקביל התמקדות והרחבה של נושאים שונים:

- פיתוח העיר: קריית ביאליק עומדת בפני תכנית פיתוח אדירה והמגמה היא של תוספת אוכלוסיה הגדולה פי 2 מגודלה הנוכחי של העיר. הכפלת שטחי הבינוי בתעשייה והוספת שטחי בינוי ניכרים בתחומי המסחר והשירותים. תכנית "חיים בגיל" חידדה את סוגיית האזרח הוותיק מול תכניות הפיתוח ויצרה מודעות בקרב המתכננים להכללתו בתכנון: דירות ברות השגה, מועדונים חברתיים, שירותי בריאות מונגשים, תחבורה מונגשת, שירותים מוניציפאליים ייחודיים וכד'.

- תפיסת האזרח הוותיק כאזרח תורם ומשמעותי בעיר מחייבת את הרשות לוודא, בעקבות הפיתוח העתידי, כי שני חלקי העיר הוותיקה והחדשה יהוו מקום בו ניתן לחיות בכבוד ובהנאה וכי בתכניות אלה ניתן לשלב את האזרחים הוותיקים ולתת מענה לצרכיהם העכשוויים והעתידיים- הן לדור הקיים והן לדור הבא (כאמור- בני 55+).

5. נגישות:

אחד הנושאים המרכזיים בתכנית הינו הנגישות נושא דומיננטי בחייהם הן של האזרחים הוותיקים אך במיוחד של בעלי הצרכים המיוחדים.

עד כה הושם דגש על נגישות לבעלי מגבלות אולם תכנית "חיים בגיל" הוסיפה נדבך חשוב ביותר למושג והוא נגישות לאזרח הוותיק. מומחית התכנית "חיים בגיל" לנגישות, יעל להב, למדה את הנושא עם צוותי הנגישות בעיר ויחד כתבו את פרק הנגישות והמלצות בנושא. קריית ביאליק הינה עיר נגישה ולהלן מס' דוגמאות:

1. העירייה נמצאת בעיצומו של תהליך הסדרה והנגשה של המרחב הציבורי להולכי רגל עם מוגבלות.
2. היישוב נמצא בתהליך הנגשה של בנייני ציבור, ובתוך תקופת זמן שלא תעלה על עשור אחד מהיום לא יהיו בקרית ביאליק בנייני ציבור שאינם מונגשים
3. "המרחב העירוני הציבורי", ובכללו- גינות ציבוריות, "הרחוב העירוני"- דרכים ושבילים ברחבי העיר שודרגו והונגשו
4. קרית ביאליק נכללת בתוכנית ההנגשה הארצית שמוביל משרד התחבורה.
5. הונגשו 8 כיתות אקוסטיות נוספות לתלמידים ליקויי שמיעה, ומתוך כך גם לסבים ולסבתות
6. הונגש מכון הכושר בשכונת אפק, לרבות הכנסת מכשירים שמתאימים לאוכלוסייה מבוגרת

7. **הנגשת שירותים לתושב:** השירות לתושב עובר מהפיכת נגישות, והעירייה מנסה לטפל בדפוס מתן השירות ובסביבה השירותית.

6. תעסוקה –

היום בקריית ביאליק קיימת מודעות לצורך של האזרחים הוותיקים בעיסוק יצרני, ששכרו בצידו ואף לקושי הרב בהשגת מקום תעסוקה הולם. העיר הציבה לעצמה אתגרים לפיתוח המסחר ואזורי התעסוקה בה. אזור התעשייה הקיים הממוקם בצפון העיר, מתוכנן להרחבה ולשדרוג כ-"פארק עסקים והתעשייה של קריית ביאליק מיועד להגביר את כוח המשיכה של העיר לעסקים וחברות ובכללם הגדלת פוטנציאל העסקה של האזרחים הוותיקים.

בקריית ביאליק פועלים מס' ארגונים ששמו להם למטרה להרחיב את מגוון התעסוקות המוצעות לאזרח הוותיק. הדס, כמרכזת תכנית חיים בגיל, ראתה בתכנית "חיים בגיל" הזדמנות לחזק את נושא התעסוקה בעיר והפגישה בין ארגונים אילו. כך למשל נפגשו מנהלת מינהלת אזור התעשייה עם מט"י, מרכז לטיפול יזמות, אש"ק העמותה למען הקשיש, עם 60+ ותל"מ.

נשמח להסתייע במשרד האזרחים הוותיקים ליצירת שיתוף פעולה עם משרד התעשייה המסחר והתעסוקה **להקמת חממה ליזמות עסקית לאזרחים ותיקים.**

7. סיכום

קריית ביאליק הינה יישוב תומך, מגן ובטוח המעניק תחושת משפחתיות ולכידות לכל בני המשפחה בתוכו וסביבתו". אנו נוסיף לשמר את הקריה כיישוב לכל המשפחה. מאז נכנסה תכנית "חיים בגיל" לקריית ביאליק נראה כי נושא האזרחים הוותיקים צבר תאוצה ועומד על סדר היום הציבורי. תושבים מדברים, שואלים, בודקים זכויות, מבררים. גם עובדי הרשות מגלים עניין הולך וגובר בנושא ותורמים מזמנם, ניסיונם ומומחיותם.